

м. Березне

Березнівська «Просвіта»

За польської окупації у Березному було дві семирічні школи: одна — польська, друга — українська. Проте в останній вживання рідної мови обмежувалося. Тому місцева інтелігенція з дозволу властей у 1928 р. організувала на власні кошти хату-читальню і бібліотеку, які проіснували до 1938 р. Спочатку хата-читальня була в оселі Кліма Баранчука (його доля склалася трагічно — за зв'язок з УПА була винищена вся його родина), згодом — в оселі родини Яс-

«Просвіта» Рівненщини на шляху державотворення

ковців, які жили навпроти приміщення сучасного військомату. Усі члени «Просвіти» відвідували хату-читальню. На власні кошти придбали твори Тараса Шевченка, Івана Франка, Івана Котляревського, інших українських письменників, передплачували газети. За книжками потрібно було їхати до Львова. Літературу здебільшого привозив Павло Луцик. За просвітницьку діяльність він сидів у Березі Картузькій, у роки війни був в УПА, потім зазнав репресій, пройшов через сталінські табори.

Справжнім натхненником просвітян був о. Миколай Бухович, великий патріот України, високоосвічена людина. Він проповідував і любов до Бога, і любов до України. Його дочки Касіна і Валентина стали вчителями і разом із сільською молоддю брали участь у художній самодіяльності.

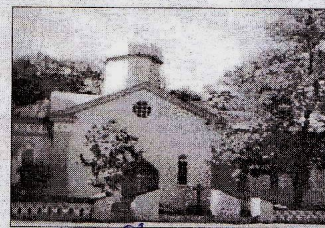
Чимало корисних порад щодо організації просвітницької роботи давав директор української семирічки Микола Романкевич. Очололював осередок «Просвіти» Яків Шнайдер, колишній вояк армії Симона Петлюри, який загинув на фронті у 1944 р. Активними просвітянами були Роман Мотруніч, Яків Пастушок та ін. Просвітницька діяльність провадилася за рахунок членських внесків, пожертв, на кошти від сценічних вистав. Члени «Просвіти» готували реферати з історії, географії України, української літератури, на ці лекції сходилось дуже багато молоді.

«Просвіта» організувала свою палітурню, якою керував Себастьян Левчук. Просвітяни надзвичайно бережно ставилися до книжок, а ті, у яких псувалися палітурки, негайно ремонтувалися.

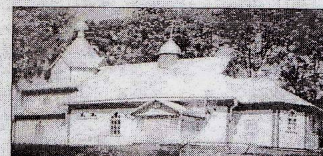
У страшному для України 1933 р. просвітяни організували допомогу для голодуючих. Люди охоче здавали збіжжя. Було сформовано валку з кількох підвід із зерном, та радянські прикордонники валку не пропустили. Вони переконали, що ніякого голоду нема, що люди в Радянській Україні живуть заможнo і щасливо. Правду про це «щасливе життя» ми знаємо тепер.

Майже всі члени «Просвіти» співали у хорі, яким керував дяк Якимчук. Просвітяни відзначали шевченківські свята, Різдво, Великдень, зароблені кошти за колядування і щедрування використовували на потреби «Просвіти».

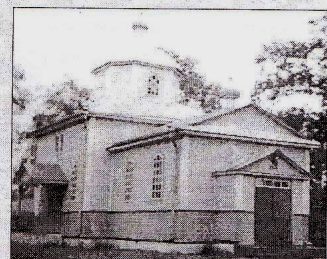
У Березному був аматорський гурток. Репетиції проводились у хаті-читальні. Розучували «Наталку Полтавку» І. Котляревського, «Назара Стодолю» Т. Шевченка, «Сорочинський ярмарок» та ін. Вистави драмгуртка відбувалися на сцені місцевого клубу і в сусідніх селах. Щоб виступити на сцені, потрібен був дозвіл польських властей. Дуже активними у гуртку були Роман Мотруніч, Микола Степанюк, Олександр Хом'як, Валентина Ількевич, Антося Мотруніч, Надія Шнайдер, Тетяна Мотруніч, Віра Луценко, Костянтин Горковець, Андрій Бай, Софія Хом'як, Павло Пастушок. У

Михайлівська церква в Березному

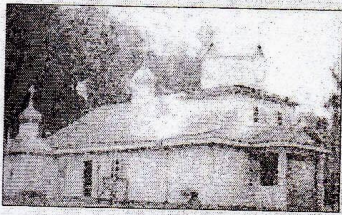
Церква Св.Миколая в с.Бистричі

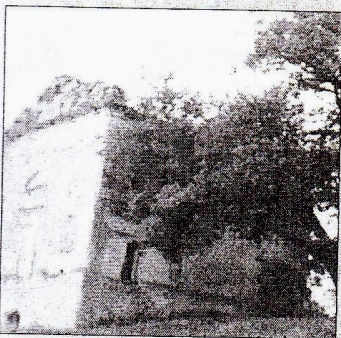
Церква Пресвятої Богородиці в с.Прислуч

Святовознесеньська церква
в с. Колодязне

Михайлівська церква
с. Великі Селища

Руїни костелу в с. Моквин

1939 р. перед початком війни поляки розігнали «Просвіту». Багато активістів (о. Бухович, Кирило Римар, Гриць Семенюк, Олександр Черниш) потрапили у концтабір – Березу Картузьку.

Після проголошення Незалежності України «Просвіта» відновила свою діяльність. Головою була обрана завідувачка методичного кабінету райвідділу освіти Галина Мовчанець. Щира патріотка, добрий організатор, вона із запалом взялася до організації осередків «Просвіти» та активізації їх роботи. При ній у районі налічувалося до сорока осередків «Просвіти», які об'єднували понад 400 осіб. Ця потужна армія взялася до праці: перевіряли дотримання Закону про мови, оновлювали інтер'єри шкіл, будинки культури новою українською символікою, наповнюючи новим національним змістом навчально-виховний процес у школах, дитячих садках, ліцеї, технікумі.

За клопотанням товариства «Просвіта» було демонтовано пам'ятники Леніну в Березному і в селах, знято імперські символи, встановлено пам'ятний знак воякам ОУН-УПА, споруджено пам'ятник Тарасові Шевченку. Галина Мовчанець залучала до просвітницької праці багато активних людей: Надію Ярмолук, Євгена Цимбалістого, Аллу Лавренюк, Аллу Куц, Лідію Мельничук, Ростислава Мельничука, Ірину Тертишну, Марію Рибачок, Лесю Гребінченко та багатьох інших.

Урочисто відзначили березнівці 125-річчя «Просвіти». У проведення цього вечора багато сил, душі та енергії вклала Галина Мовчанець. Традиційними для Березного стали вечори до днів Тараса Шевченка, Лесі Українки, Незалежності України, вшанування вояків ОУН-УПА. Особливо посилювалась національно-виховна робота серед молоді.

Величезну роль у піднесенні духовності і національної свідомості відігравала хорова капела під керівництвом Ольги Вернюк. На концерти цієї високопрофесійної капели сходиться багато людей. Пісні, хорові твори українських класиків, високохудожнє виконання викликають захоплення у глядачів не тільки Березного, але й Рівного та Києва.

З ініціативи оргкомітету, до якого входила і Галина Мовчанець, почалося будівництво першої української церкви Київського Патріархату. Березнівський ліцей подарував церкві люстру, дві оригінальні ікони.

Галина Мовчанець уміла контактувати з усіма національно-демократичними силами, уміла об'єднати всіх в інтересах зміцнення Української держави. Пам'ять про цю активну просвітянку залишиться у серцях березнівців.

Наталія ТРОХЛЮК

66.79 (Цукр-НРІВ)
Кр 36

90 років "Просвіті" Рівненщини 1917-2007

ДЕРЖАВОТВОРЦІ

